

9. Opinia publică: speranțe și realități ale reformelor

Schimbările radicale și reformele sociale ce au loc în Republica Moldova de la începutul anilor '90 și îndeosebi implantarea în viața cotidiană a democrației și publicității, exprimării libere a cuvântului, mai apoi mișcările de renaștere națională urmate în continuare de suveranizarea și independența republicilor, tranziția la economia de piață – au avut la început de cale în opinia publică un efect în temei pozitiv, o rezonanță acceptabilă în masele largi ale populației, creând și trezind astfel mari speranțe spre o viață mai bună, mai bogată și mai prosperă.

Cu regret, aceste schimbări și transformări radicale, brusc efectuate, cât și evoluția de mai departe a acestora, inclusiv destrămarea URSS, autoafirmarea republicilor în condițiile de independență statală, și nu în ultimul rând tranziția galopantă la economia de piață, întreruperea și pierderea relațiilor economice tradiționale, alte experimente sociale și politice deseori neminuțios analizate, gândite și chibzuite, neconștientizate profund și mai apoi efectuate în pripă la nivel macrosocial și nu în condiții de "laborator" (după cum se procedează în mod civilizat) – au schimbat vectorul sentimentelor de speranță anterioară al populației spre cel al disperării și dezamăgirii ei. Acest fenomen a afectat practic tot spațiul ex-sovietic, inclusiv și Republica Moldova.

În această ordine de idei, e indiscutabil faptul, că orice reformă radicală la nivelul unei întregi societăți decurge în mod anevoios și necesită o anumită perioadă de timp pentru desfășurarea și realizarea ei. Totodată la startul acesteia se cere mai întâi de toate o analiză cât mai profundă și cât mai minuțioasă a stării reale de lucruri din societate, a potențialului ei, atât din punct de vedere social-economic, politic și cultural, cât și istoric, a factorului uman, o analiză bine chibzuită de perspectivă și prospectivă a societății. Totodată, reformarea multilaterală a societății, strategia, tactica, modul și condițiile de realizare a acesteia și consecințele posibile ale ei pe viitor necesită nu în ultimul rând o conștientizare și acceptare puternică din partea populației – factorului principal al societății, consolidarea intereselor oamenilor și a statului, care (reformarea societății) trebuie să se producă doar spre binele populației, spre prosperarea țării.

Din păcate, aceasta în cele din urmă în țara noastră nu s-a întâmplat, realizările atât în plan social-economic, politic și cultural cât și în plan social, sunt destul de modeste, iar perspectivele de dezvoltare de mai departe a societății în opinia publică sunt foarte sumbre. În pofida faptului apariției pe scena republicii, atât pe plan intern cât și extern, a unor fenomene noi, pozitive, totuși consecințele generale ale schimbărilor și reformelor, produse în decursul anilor de independență a țării noastre până la ora actuală sunt în opinia publică în marea lor majoritate negative.

Criza economică, conflictul transnistrean, relațiile interetnice tensionate, degradarea moră, distrugerea valorilor general umane, corupția, dezmățul criminalității, șomajul în masă, neachitarea la timp a salariilor și pensiilor, sărăcirea masivă a populației și multe alte cataclisme – au devenit atributele de bază ale realității actuale a vieții noastre, ale societății noastre.

În linii mari, dinamica opiniei publice, cercetată în repetare începând cu anul 1991, inițiată de Serviciul Independent de Sociologie și Informații (SISI) "Opinia" demonstrează existența și menținerea permanentă în societate a unei stări de spirit destul de încordate, provocate de consecințele reformelor și starea de lucruri din țară, derularea acestora și de nivelul foarte scăzut de trai al populației.

Astfel, deja șapte ani în șir potrivit cercetărilor sociologice comparative anuale, susnumite, cota populației care apreciază starea de lucruri din Moldova ca fiind *favorabilă* nu depășește 10 la sută din totalul ei, pe când cota aprecierilor negative a stării de lucruri din țară (ca fiind *nefavorabilă sau critică*) oscilează în intervalul de 80 – 90 la sută din populația republicii.

Bunăoară, potrivit studiului sociologic monitor "Bilanțul anului 1997" ceva mai mult de jumătate, sau 58 la sută din populația chestionată consideră direcția de dezvoltare a economiei republicii ca fiind *greșită* și doar 31% – o consideră *corectă*, 60% și respectiv 28% din subiecții cercetării astfel de aprecieri iau dat direcției de dezvoltare a sferei sociale, 56 și respectiv 30 la

sută – direcției de dezvoltare a Republicii Moldova în ansamblu. În aceeași ordine de idei, e de menționat faptul că dinamica opiniei publice în planul problemelor studiate mai sus în ultimii ani rămâne fără schimbări esențiale.

Reformele social-economice și transformările, produse în țara noastră în ultimii ani și consecințele acestora afectează tot mai mult și mai dureros nivelul de trai al populației, calitatea vieții, provoacă tot mai mult indignarea și protestul latent al maselor largi privitor la ceea ce se întâmplă în jur. Astfel, numărul adeptilor tranziției la economia de piață potrivit cercetărilor sociologice de ultimă oră ale SISI "Opinia" a scăzut în anul 1998 cu 10% comparativ cu anul 1996, astăzi constituind doar 42% din populația țării, circa jumătate din populație optând pentru o tranziție treptată la economia de piață. La rândul său doar 11% din numărul populației consideră că puterea centrală a țării dispune de un program de acțiuni bine orientat și chibzuit de relansare a economiei și sferei sociale.

Studiile sociologice, întreprinse de SISI "Opinia" în ultimii ani demonstrează, că principalele probleme ale societății, ce neliniștesc și îngrijorează îndeosebi populația sunt în temei de ordin social-economic și din an în an mențin primatul în ierarhia multor altor probleme actuale ale țării (în procente față de numărul populației chestionate în anii 1994-1998, în descreștere): majorarea prețurilor, inflația, scăderea nivelului de trai al populației și sărăcirea continuă a ei (77-87), neachitarea la timp a salariilor și pensiilor, nerestituirea de lungă durată a restanțelor salariale (66-73), haosul și anarhia, lipsa de disciplină și ordine pretutindeni și la toate nivelurile (48-68), coruperea, dezmățul mafiei și criminalității, furtul în masă (45-54), criza în economie, descreșterea producției, nivelul scăzut de gospodărire (40-50), șomajul (37- 47), și nu în ultimul rând – direcția în care va merge țara, viitorul vieții noastre (33-39).

Potrivit cercetărilor sociologice în repetare, dinamica opiniei publice relevă o producere tot mai pronunțată a stratificării populației după nivelul ei de trai și calitatea vieții, cota păturilor social - vulnerabile (la limita supraviețuirii) sporind de la 20% în ianuarie 1993 până la 34% în anul 1998.

Problemele care au afectat societatea și populația țării în întregime duc la tensionarea continuă a stării de spirit a oamenilor, nemulțumirea și revolta lor de felul în care trăiesc, neîncrederea populației în ziua de mâine, în totul și în toate. Actualmente, potrivit cercetărilor sociologice de ultimă oră, practic 2/3 din cetățenii țării, sau cu 10% mai mult decât în anul 1992, duc o viață mizerabilă, circa 20% (1992-11%) – în genere se află totalmente sub pragul sărăciei și doar mai puțin de 10% din populația țării este mulțumită de viața pe care o duce astăzi.

Nivelul foarte scăzut de trai al populației îl confirmă și faptul, că conform datelor sociologice 53% din populația țării, față de 50% în anul 1996, actualmente se alimentează prost sau foarte prost, inclusiv 10% nu mănâncă pe săturate, 56% - în aceleași culori își caracterizează îmbrăcămintea familiei sale, inclusiv circa 20% poartă aceleași haine timp îndelungat, reparându-le și refăcându-le în permanență, 62% din populație apreciindu-și averea sa (mobila, tehnica și utilajul de uz casnic) constată, că toate lucrurile acestea sunt vechi, uzate, în stare deplorabilă.

În consecință, ceva mai mult de jumătate din populația republicii consideră că e imposibil de a mai răbda starea de sărăcie în care se află. Totodată majoritatea absolută a ei nu vede lumină la sfârșitul tunelului, or, conform investigațiilor sociologice, întreprinse de "Opinia" în ultimii ani, cota populației republicii nesigură în ziua de mâine continuă să se mențină la un nivel foarte înalt, constituind 4/5 sau 80% din numărul total al cetățenilor.

Studiile sociologice comparative din anii 1992-1998 demonstrează (potrivit opiniei publice, dinamica aprecierilor) că în mediul populației în primul rând predomină și tot mai mult se consolidează sentimentul de oboseală și pierdere a încrederii în toți și în toate (40-55%), cel de obidă privitor la ceea ce se întâmplă în jur (46-54%), de teamă, frică (26-39%), cel al cruzimii și agresivității (21-33%) și, dimpotrivă în plan secundar se plasează sentimentele demnității personale (3-9%), încrederii în ziua de mâine (3-18%), mândriei pentru poporul său (3-13%).

În același rând, în pofida procesului de democratizare al societății, cercetările în repetare creează impresia unei distanțări pronunțate a organelor publice față de grijile, interesele și nevoile oamenilor, de realitate vieții noastre, față de starea de spirit reală din societate, de opinia publică în general, care, în cele din urmă nu apreciază la justa lor valoare nivelul real de tensiune în societate, ce poate în final duce la tulburări sociale, inclusiv la o explozie socială. Astfel, în ultimii ani gradul de nemulțumire al populației de nivelul atins de democrație în țara noastră este foarte înalt, menținându-se în același interval – 4/5 sau 81-83 la sută din populația republicii, iar o altă dovadă în plus că dictonul latin *vox populi-vox dei* nu se prea respectă în societatea noastră este faptul, că deja câțiva ani în șir (1994-1998) 80-87% din populația țării consideră că autoritatea de conducere a republicii, atunci când ia decizii vitale pentru republică, nu întotdeauna sau defel nu ține cont de părerea poporului.

Concluzii

- Schimbările, produse în ultimii ani în țara noastră au în opinia publică un efect mai mult negativ, decât pozitiv.
- Este foarte scăzut gradul de informare și familiarizare al populației cu evenimentele și reformele, derulate în țară, destul de slab se produce consolidarea omului și a statului privind schimbările din societate.
- Crește gradul de nemulțumire al populației privind derularea și consecințele reformelor, realitatea vieții noastre, modul și nivelul de trai al oamenilor, mersul lucrurilor în țară.
- În mediul populației se produce un proces latent de obidă și protest privitor la ceea ce se petrece în jur, starea de spirit în societate este din ce în ce mai încordată, fapt ce nu trebuie desconsiderat.
- Populația republicii privește cu pesimism la viitorul țării și îmbunătățirea calității vieții.
- Dinamica opiniei publice contestă o nemulțumire sporită a populației privind nivelul de democratizare al societății, ignorarea de către organele de resort a părerii oamenilor privitor la schimbările și procesele sociale, ce se produc în țară.

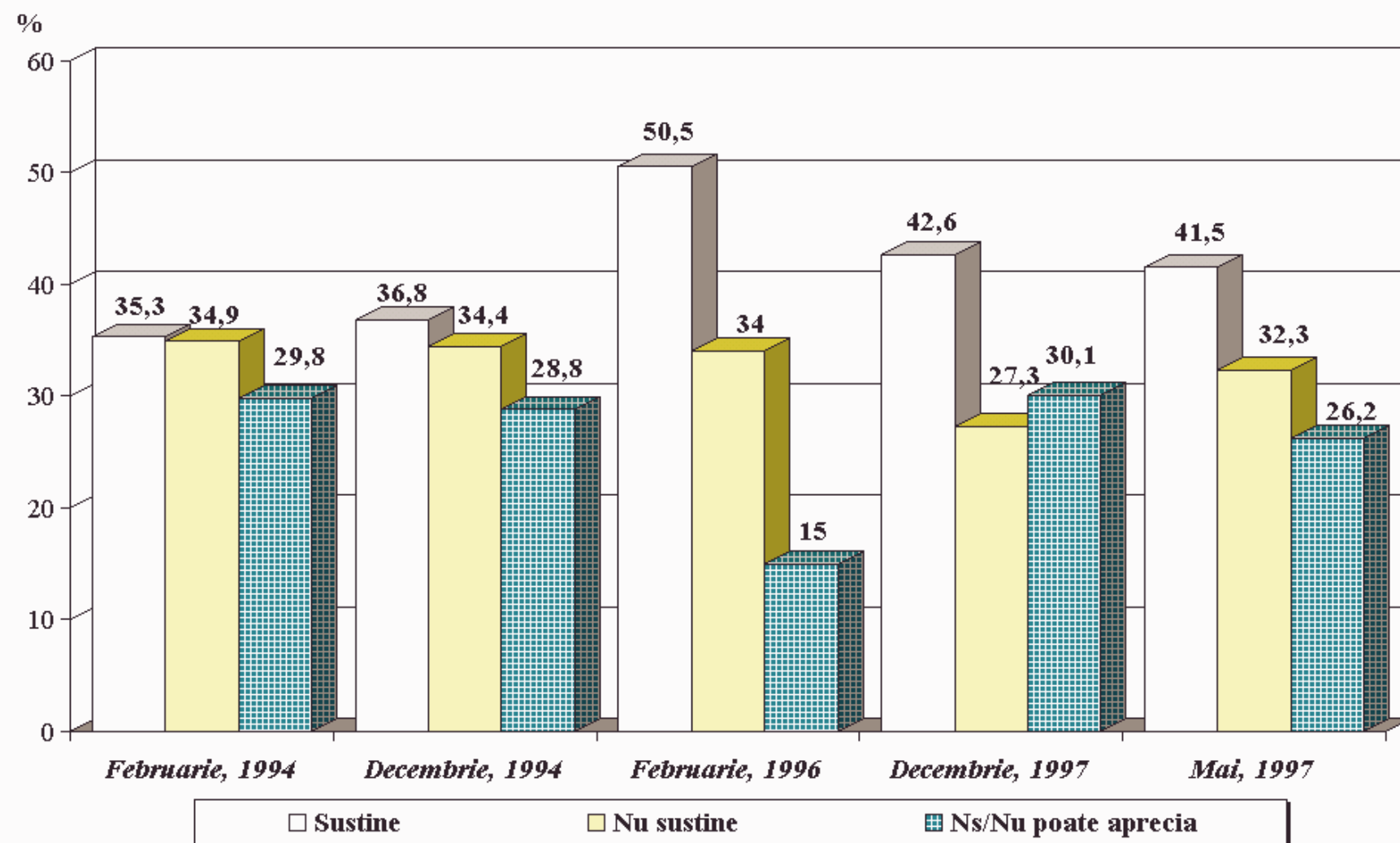
Recomandări

- Orice schimbare din societate nu poate avea soști de izbândă, dacă ea nu este înțeleasă, acceptată sau susținută de popor. În procesul actual de reformare al societății se cere o familiarizare și instruire profundă a populației cu strategia de dezvoltare a țării, perspectiva și prospectiva ei.
- O deosebită atenție din partea statului la ora actuală necesită păturile social-vulnerabile, tineretul, populația neangajată în câmpul muncii, intelectualitatea – potențialul cultural - științific al țării. Se cer programe concrete, bine chibzuite și eficiente în acest plan.
- Deja mai mult de 100 de ani în urmă opinia publică din țările dezvoltate (SUA, Germania, Franța, Anglia ș.a.) a fost recunoscută ca un institut social de bază în dezvoltarea societății și care, actualmente joacă un rol foarte important, un instrument util în activitatea cotidiană a organelor de resort privind administrarea publică. Cu regret, studierea profundă a opiniei publice în țara noastră este solicitată practic numai în campaniile electorale, ignorându-se astfel cercetarea permanentă a diferitor laturi ale vieții, proceselor și schimbărilor sociale.

Organele de resort, alte instituții sociale trebuie permanent să se bizuie în activitatea sa pe opinia publică, să procedeze regulat la legătura reciprocă dintre public și instituția respectivă, la aprecierile și reacțiile opiniei publice privitor la schimbările și procesele care se derulează în societate.

Atitudinea populației republicii față de tranziția la economia de piață

(Potrivit cercetarilor sociologice comparative, întreprinse de SISI "Opinia" în ultimii ani)

Probleme ale societății ce îngrijorează cel mai mult populația țării

(Potrivit cercetărilor sociologice comparative întreprinse de SISI "Opinia" în ultimii ani)

	02.1994 %	02.1996 %	12.1996 %	12.1997 %
1. Majorarea prețurilor, inflația, scăderea nivelului de trai al populației, sărăcirea ei	86,9	75,6	78,4	77,1
2. Neachitarea la timp a salariilor și pensiilor, nerestituirea restanțelor salariale	***	66,0	70,2	73,0
3. Haosul și anarhia, lipsa de disciplină și ordine pretutindeni și la toate nivelurile	68,7	51,4	58,5	48,1
4. Coruperea, deznățul mafiei și criminalității, furtul în masă	51,3	48,4	45,3	45,9
5. Direcția în care merge republica, viitorul vieții noastre	***	37,0	33,3	39,2
6. Șomajul	***	42,3	42,3	36,9
7. Criza în economie, descreșterea producției, nivelul scăzut de gospodărire	49,8	38,3	41,0	33,9
8. Protecția și echitatea socială, lipsa de atenție și grijă față de nevoile și problemele oamenilor	27,9	25,6	23,2	21,0
9. Pierderea interesului de a munci cinstit și productiv	***	***	20,9	18,0
10. Distrugerea mediului ambiant	15,3	20,9	7,2	14,9
11. Criza moralei, culturii și spiritualității, tensionarea relațiilor dintre oameni	25,0	15,5	10,4	14,8
12. Slăbiciunea, incompetența și impotența puterii de stat	37,5	21,4	10,1	14,4
13. Conflictele și intrigile, necoordonarea acțiunilor dintre diferite ramuri ale puterii	***	***	9,3	7,5
14. Extremismul și separatismul interetnic, dezmembrarea republicii	26,2	***	5,0	5,2
15. Alte probleme	0,2	0,2	0,1	0,4

*** — Acești indicatori n-au fost studiați

**SCHIMBĂRILE PRODUSE ÎN ULTIMII ANI ÎN REPUBLICĂ ȘI
CONSECINȚELE LOR PENTRU ȚARĂ ÎN OPINIA PUBLICĂ**

Cum considerați Dvs., care din schimbările enumerate mai jos au adus republicii noastre mai mult folos și care mai mult daune?

